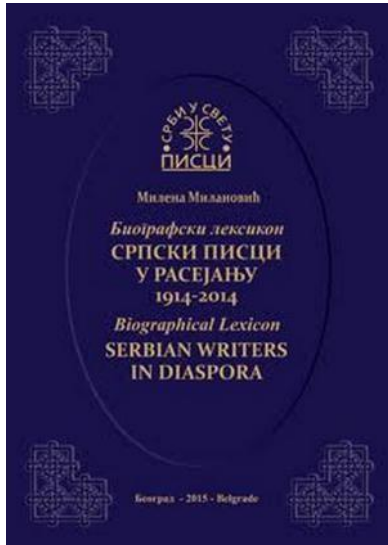

<http://www.rts.rs/page/radio/sr/story/23/Radio+Beograd+1/2050580/Ve%C4%8Deras+zajedno.html>

Вечерас заједно

ПЕТАК, 25. СЕПТЕМБАР 2015, 21:00

Догађај дана и тема емисије је прво представљање Биографског лексикона "Српски писци у расејању 1914.-2014." и сећање на Милену Милановић, ауторку Лексикона која је преминула у Београду, само дан пре него што је Лексикон изашао из штампе.

За "Вечерас заједно" говоре проф. др Бошко Сувајџић, председник Међународног конгреса слависта и Катарина Костић, књижевница из Торонта и председница тамошњег Удружења писаца "Десанка Максимовић" који су говорили на данашњој свечаности у Удружењу књижевника Србије. Емитујемо и разговор колеге Душана Глигоријевића који је пре неколико месеци водио са Миленом Милановић.

Данас је у УКС у Београду први пут јавности свечано представљен Биографски лексикон "Српски писци у расејању 1914-2014", дело Милене Милановић, лексикографа и публицисте, која је велики део свог живота посветила неговању културног идентитета Срба у расејању. У предговору је академик [Матија Бећковић](#) написао:

"Ево књиге коју смо одавно чекали. Деценијама смо се вајкали да је крајње време да је имамо и губили наду да ћемо је икада имати. Језик је отаџбина песника, а поготово песника изгнаника".

Тако је написао Матија Бећковић, а професор [др Бошко Сувајџић](#) оценио је да је биографски лексикон "Српски писци у расејању" задужбина Милене Милановић и да је ауторка обавила посао који у свету углавном обављају институције:

" Стицајем историјских и других околности, Срба у расејању данас има преко четири милиона, у око 100 земаља на свих пет континената. Лексикографска и друга литература о српској дијаспори је скромна. У жељи да помогнемо неговање култа међусобног поштовања, зближавања и сарадње, како међусобно тако и са светом, као и бележењу података за потомке и историју српског народа, да се упознамо са доприносом развоју средине у којој живе, афирмишемо њихове успехе и достигнућа, пројектовали смо почетком деведесетих година "Српску енциклопедију XX века" са 15 тематских области из свих подручја духовног и материјалног стваралаштва Срба у расејању.

Мислим да је најбоље почети говор о овој књизи управо речима ауторке госпође Милене Милановић и ја бих рекао, чини ми се без претеривања, да је ово једна од значајнијих промоција, односно представљања књига у Удружењу књижевника Србије, у Француској 7, и да је част и за ово удружење и за све нас овде што присуствујемо овом догађају. И ако је нешто задужбина, када човек подигне нешто и остави нешто о себи за живота, онда је, рекао бих, да ова књига представља један леп спомен на ауторку, на госпођу Милановић.

То се може видети када се отворе корице ове књиге и због тога није претерано рећи да је ово заиста посао за институције и институте, више пута је овде то речено. Пре свега, књига је укусно и лепо опремљена, приређена је по свим правилима приређивања једног енциклопедијског лексикографског издања, са огромним трудом, са различитом методологијом, од архивских истраживања преко упитника, одређених интервјуа, прилога итд. Овде се тежило да се обухвати све или највише што се могло да се представи попис, који и није само попис српских писаца у расејању 1914-2014. године. То је нека врста те саборне и сабирне тежње коју опет треба изузетно поздравити, да се окупе на једном месту, под корицама једне књиге не само аутори, не само дела, него да се да попис и духовне културе, од православних храмова, преко конзуларних представништава, да се иде у историју од Крфског забавника па до најављивања тог Међународног конгреса слависта који би требало да се одржи 2018, светског конгреса који је изузетно значајан за нашу књижевност и културу.

Оно што ми поседујемо, оно што имамо, управо је у овој књизи - то је језик, историја, то је култура. То је та територија духа, то је та географија духа, можемо говорити и о том, како би то рекао Драшко Ређеп, "духу географије", али у сваком случају то је оно што нама припада, што нам је дато. Врло је лепо видети то што нам је дато на једном месту. Српској књижевности и литератури је сада потребно, као што је и увек било потребно, ваздуха да би дисала, потребно је светлости да би гледала, потребно је видика, ширине, простора. Све то и много више од тога, налази се у овој књизи."

Следе детаљи из импозантне биографије Милене Милановић која нас је напустила 30. јула ове године, само дан пре него што је њен биографски лексикон "Српски писци у расејању" изашао из штампе:

Милена Милановић добила је високо интернационално признање за животно дело Академије Иво Андрић за пројекат "Српска енциклопедија XX века", по речима академика Добрице Ћосића, "пионирског подухвата у српској енциклопедистици", у оквиру кога су објављени биографски лексикони "Срби у свету – ко је ко" (Београд-Лос Анђелес 1996/1999), "Познати српски лекари" (Београд-Торонто, 2005), "Срби који су обележили XX век – 500 личности" (Београд, 2006) и "Српски писци у расејању 1914-2014" (Београд, 2015).

На реализацији овог пројекта окупила је најзначајније личности из свих области духовног и материјалног стваралаштва, као што су Дејан Медаковић, Матија Бећковић, Добрица Ћосић, Владимир Гречић, Никола Моравчевић, Славенко Терзић, Владимир Кањух, Драган Недељковић, Влада Стругар, Радош Љушић и више од 300 стручњака најразличитијих профила.

Милена Милановић, магистар политичких наука, радила је на пословима међународне научне, културне и информативне сарадње у Министарству културе РС, Савезном извршном већу, Југоконцерту и Танјугу. Сарађивала је са "Политиком" и током 18 година била акредитовани стални дописник српских радио програма из Лос Анђелеса и Мелбурна. Била је члан више међународних асоцијација, Друштва за чување српске баштине у Америци, Конгреса српског уједињења, Српске националне академије у Торонту, Удружења књижевника Србије, Светске федерације новинара.

Аутор је бројних пројеката и преко 300 ауторских текстова и научноистраживачких радова од којих су најважнији: Заштита културних добара српске провенијенције у иностранству, Домовина, језик и култура Лужичких Срба, Превођење југословенске литературе у свету и присуство стране литературе у Југославији, Културно-просветна сарадња балканских земаља, Књижевност Срба из дијаспоре, Српска

заједница у Трсту, Заштита Сентандрејског комплекса, Примена мултилатералних уговора из области културе у Југославији.

Милена Милановић неколико пута је гостовала у емисији "Вечерас заједно", последњи пут овог пролећа када је ужурбано приводила рад на биографском лексикону који је данас представљен у Удружењу књижевника у Београду. О настајању свог, можда најзначајнијег дела, тада је Милена Милановић разговарала са колегом Душаном Глигоријевићем:

Овога пута реч је о пројекту који би требало да нам представи српске писце у расејању од 1914. до 2014. Лексикон који треба да обухвати сто година српског књижевног стваралаштва у расејању. Како сте се усудили?

То се и ја питам... Морам претходно једну информацију да дам: поменух да сам била иницијатор за прављење једне српске енциклопедије, управо због комуникације са светом, јер сам видела да се Срби не баве собом на начин којим се баве други народи и на тај начин, преко тих књига које су значајне, комуницирају. Ја сам тада, будући да ме нико није подржао, нисам знала шта друго да урадим, отишла у Југословенску ауторску агенцију а потом у Лос Анђелес, Serbian Heritage Society и регистровала пројекат "Српска енциклопедија", па рекох да се ограничим на XX век. Пита ме дама – Шта би ви то радили? Ја њој издиктирам 15 области међу којима су Срби у свету, Познати српски лекари, кажем јој да бих писала о Србима који пишу, односно о писцима у расејању. Тако да имам регистрован пројекат "Српска енциклопедија" са 15 тематских области. Онда сам објавила "Срби у свету" и "Познате српске лекаре", тамо има 1538 лекара за два и по века у Србији и најзад, са Дејаном Медаковићем направих једну књигу коју нико није желео тада (Срби не воле да се рангирају) – "Срби који су обележили XX век". За ту књигу кажу да је *Књига века*. Ја то нисам чак ни приметила, мало сам се била уморила, па сам после отишла на ремонт, у најлепшим годинама и сад, кад сам се мало опоравила, остало ми је из тог пројекта, Српске енциклопедије, став под бројем 9 – "Српски писци у расејању". Верујте, нисам знала просто одакле да почнем, и ја сам се сама препала – за сто година!

Међутим, када сам кренула у истраживање, прво што се дало запазити, што је наша реалност – много тога ми и имамо, али могли би да имамо много више грађе... Она није систематизована, није чувана, није претраживана, није цењена, није забележена, није вреднована. Око књига о Првом светском рату – требало је обрадити Бизерту, Крф, Солун, онда сам дошла до разних логора и ту сам стала. Верујте, те грађе толико има али података нема. И нико се тиме, на жалост не бави. То је тужна прича.

Што се тиче савременог стваралаштва наших писаца у свету, знам сасвим сигурно, а то и представљамо у емисији "Вечерас заједно" Радио Београда 1, да постоје вредни појединци и спрске асоцијације у Европи и свету који покушавају да ураде управо ово о чему сте говорили – да забележе, да оставе за будућност, за историју, шта су то Срби радили и писали током неких година и деценија. Тако имамо антологију која је изашла у Паризу посвећена Песничком пролећу и писцима из целог расејања, Србима који су током година учествовали на манифестацији, па имамо у Цириху, у Швајцарској, већ десет година штампана "Завештања", што је зборник радова штампаних током календарске године. Да ли вам ти и такви напори наших људи и писаца у свету могу помоћи у стварању овог великог дела?

Како да не. Заправо, мој пројекат предвиђа да сваки овај зборник – то су енциклопедијски зборници припређени по систему биографског лексикона – предвиђа да се формира савет пројекта, од најпознатијих личности који су у материји, затим редакција, потребно је врло студиозно и прецизно приредити. Мени је пало на памет да уместо тог, класичног начина припреме енциклопедијских издања, позовем на сарадњу и да заједно са представницима књижевних удружења приредим овај лексикон. Почела сам да правим списак, мислећи да их има 20-30... Не, њих има близу стотину! Срби, наши у свету, раде. Ми не знамо шта раде и то је највећа несрећа и трагедија: да матица не стигне ни да зна шта они раде. Уместо да их подржава и да буде матица.

Када са Миленом Милановић, публицистом, културологом разговарамо о новом пројекту који је у јеку – реч је о лексикону "Српски писци у расејању 1914-2014", не можемо а да пренебрегнемо чињеницу да није реч само о лексикону који ће сабрати и на једно место поставити оно што наши књижевници у свету раде. Реч је о српској речи и ћирилици која ће тако бити сачувана.

Управо хоћу да напоменем и нагласим да овај лексикон ни на који начин не жели вредновати књижевне, стилске и сл. епитете који несумњиво постоје у свакој књижевности, без обзира где она настаје и ко је приређује. Овде су много значајнији, по мени, и неки други аспекти, као што су коришћење језика, првенствено ћирилице; без писма, без језика не би било ни нас. Кажу да је око 3700 и нешто националности скупљено у ових неколико држава; према томе, треба опстати. Много вредније је што они негују српски језик, српску реч. Кроз ту литературу негују српску историју и српску традицију. Они продужавају културни идентитет Срба. Њихова деца у породици говоре. Они су ти који спајају средину у којој живе и матицу. Они у средини у којој живе комуницирају, ево чак француски и други писци долазе њима на промоције. Они са њима преводе њихову литературу на српски и српску литературу на језике,

често пишу поред српског и на језицима средине у којој живе. Тамо упознају те људе са нашом културом. Према томе, има веома много аспеката који су веома битни, не само да ли моја песмица има толико стихова или слогова. Несумњиво је да они доприносе и разноврсности и богатству наше књижевности. Укупној књижевности која би требало да буде нераздвојна.

О значају биографског лексикона "Српски писци у расејању 1914-2014", капиталног дела Милене Милановић, данас је у Удружењу књижевника Србије говорила и [Катарина Костић](#), књижевница из Торонта, председница тамошњег Удружења писаца "Десанка Максимовић" и лична пријатељица Милене Милановић. Надахнутим говором Катарине Костић ми завршавамо вечерашњу тему емисије "Вечерас заједно":

Наша веза, писаца, захваљујући лексикону, биће много интензивнија и значајнија него до сада. У моме раду на сакупљању српских писаца у Канади и Америци, сазнала сам за неке које нисам до сада знала и већ ми је то много користило. Већ је успостављена сарадња са њима и договори о будућим књижевним пројектима.

Овај лексикон је најзначајнији пројекат који смо ми Срби у расејању до сада имали, то је и један од значајних књижевних пројеката за Србију. Овај лексикон је до сада најконкретнија, најопипљивија веза између српских писаца из расејања и српских писаца у матици. Помоћи ће тој интеграцији српске књижевности. Не треба да се толико потенцира – српски писци у расејању, јер морамо радити на очувању језика, књижевности и писма српског народа у целини. У том погледу, значај Милене Милановић је огроман.

Од пет лексикона, пети још није завршен ("Значајне српске жене"), два лексикона су посвећена расејању, што још више показује колико је за нас тај пројекат значајан. У првом лексикону, двојезичном, "Ко је ко", ми смо се такође многи упознали између себе, Милена је била тада код нас у посети, и она је уопште, била у вези са свима нама из расејања. Ја позивам све писце из расејања, присутне овде, да не оду без свог примерка лексикона; и не само то – да сваки од нас узме један примерак и некако достави библиотеци града, места свог рођења. Да на тај начин помогнемо брзом ширењу лексикона. Нас 800 српских писаца је обухваћено лексиконом. Тек се сада јављају писци са жељом да буду заступљени. То не треба пропустити, него треба радити и даље.